

II

(Akty, których publikacja nie jest obowiązkowa)

KOMISJA

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 24 sierpnia 2006 r.

w sprawie digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych

(2006/585/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 211,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Dnia 1 czerwca 2005 r. Komisja przedstawiła inicjatywę i2010, służącą optymalizacji wykorzystania nowych technologii informatycznych na rzecz zwiększenia wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy jakości życia obywateli Europy. Komisja wymienia biblioteki cyfrowe jako kluczowy element inicjatywy i2010. W komunikacie „i2010: biblioteki cyfrowe” z dnia 30 września 2005 r.⁽¹⁾ Komisja przedstawiła swoją strategię na rzecz digitalizacji, udostępnienia w Internecie oraz ochrony zasobów cyfrowych w zakresie wspólnej pamięci europejskiej. Ta wspólna pamięć obejmuje materiały drukowane (książki, czasopisma, gazety), zdjęcia, obiekty muzealne, materiały archiwalne oraz materiały audiowizualne (zwane dalej „dorobkiem kulturowym”).
- (2) Państwom członkowskim należy zalecić działania mające na celu realizację tej strategii, celem optymalizacji wykorzystania przy pomocy Internetu gospodarczego i kulturalnego potencjału europejskiego dziedzictwa kulturowego.
- (3) W związku z powyższym należy wspierać produkcję materiałów cyfrowych wykorzystujących zasoby bibliotek, archiwów i muzeów. Dostęp do tych materiałów przez Internet umożliwi obywatelom Europy wykorzystanie ich w nauce, pracy i rekreacji. Pozwoli to na stworzenie w Internecie wyraźnego profilu różnorodnego i wielojęzycznego dziedzictwa kulturowego Europy. Ponadto zasoby cyfrowe mogą być wykorzystywane w różnych sektorach gospodarki, jak np. w turystyce i w oświacie, a także w działalności twórczej.
- (4) We wnioskach Rady z dnia 15–16 listopada 2004 r. w sprawie planu pracy w dziedzinie kultury na lata 2005–2006 podkreślono wkład działalności twórczej i branż „kreatywnych” w rozwój gospodarczy Europy oraz potrzebę skoordynowanych działań w zakresie digitalizacji.
- (5) Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 16 listopada 2005 r. w sprawie dziedzictwa filmowego i konkurencyjności związanych z nim działań przemysłowych⁽²⁾ zawierało już zalecenie podjęcia przez państwa członkowskie odpowiednich kroków służących intensywniejszemu wykorzystaniu nowych i cyfrowych technologii w gromadzeniu, katalogowaniu, ochronie i konserwacji dzieł kinematograficznych. Jeśli chodzi o dzieła kinematograficzne, niniejsze zalecenie w wielu aspektach uzupełnia zalecenie Parlamentu i Rady w sprawie dziedzictwa filmowego.
- (6) Digitalizacja jest ważnym sposobem zapewnienia szerszego dostępu do zasobów kulturowych. W niektórych przypadkach jest to jedyny sposób zapewnienia dostępu do tych zasobów dla przyszłych pokoleń. Z tego względu w państwach członkowskich podejmowanych jest obecnie wiele inicjatyw w zakresie digitalizacji, lecz starania te są rozproszone. Skoordynowane działania państw członkowskich na rzecz digitalizacji dziedzictwa kulturowego doprowadziłyby do większej spójności w wyborze materiałów do digitalizacji i pozwoliłyby uniknąć powielania niektórych działań. Skutkowałyby one również pewniejszymi warunkami działania dla przedsiębiorstw inwestujących w technologie służące digitalizacji. Przegląd obecnych i planowanych działań w zakresie digitalizacji oraz odpowiednich celów ilościowych przyczyniłby się do osiągnięcia powyższych celów.
- (7) Sponsorowanie digitalizacji przez sektor prywatny oraz partnerstwa publiczno-prywatne mogą prowadzić do włączenia podmiotów prywatnych do starań w zakresie digitalizacji i powinny być nadal wspierane.

⁽¹⁾ COM(2005) 465 wersja ostateczna.

⁽²⁾ Dz.U. L 323 z 9.12.2005, str. 57.

- (8) Inwestycje w nowe technologie oraz duże obiekty służące digitalizacji mogą obniżyć koszty digitalizacji przy zachowaniu lub polepszeniu jakości, powinny więc być zalecane.
- (9) Wspólny wielojęzyczny punkt dostępu umożliwiłby wyszukiwanie w Internecie rozproszonego – to znaczy znajdującego się w różnych miejscach i należącego do różnych podmiotów – dziedzictwa kulturowego Europy zapisanego w formie cyfrowej. Taki punkt dostępu zwiększyłby jego dostrzegalność i podkreśliłby jego wspólne cechy. Punkt dostępu powinien bazować na istniejących inicjatywach, jak np. Biblioteka Europejska (The European Library, TEL), w ramach której współpracują już biblioteki w Europie. Tam, gdzie jest to możliwe, powinien on w szerokim zakresie włączyć prywatnych właścicieli praw do zasobów kulturowych oraz wszystkie zainteresowane strony. Należy wspierać jednoznaczne zobowiązanie państw członkowskich oraz instytucji kulturalnych do stworzenia takiego punktu dostępu.
- (10) Jedynie część zasobów znajdujących się w bibliotekach, archiwach i muzeach można zaliczyć do dóbr publicznych w związku z faktem, iż nie podlegają (już) one ochronie praw własności intelektualnej, podczas gdy pozostałe zasoby są chronione tymi prawami. Ponieważ prawa własności intelektualnej są ważnym instrumentem wspierania kreatywności, europejskie dziedzictwo kulturowe powinno być zdigitalizowane, udostępnione i chronione przy pełnym poszanowaniu praw autorskich i pokrewnych. Szczególnie istotne w tym zakresie są art. 5 ust. 2 lit. c), art. 5 ust. 3 lit. n) i art. 5 ust. 5, a także motyw (40) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym⁽¹⁾. Procedury wydawania zezwoleń w obszarach takich jak dzieła osierocone – w przypadku których określenie, kto jest posiadaczem praw autorskich, jest niemożliwe lub bardzo trudne – a także dzieła, których nakład został wyczerpany, lub które nie są już rozprowadzane (w przypadku materiałów audiowizualnych), mogą ułatwić wyjaśnienie kwestii prawnych, a tym samym uprościć digitalizację i późniejsze udostępnienie w Internecie. Dlatego też w ścisłej współpracy z właścicielami praw należy wspierać wprowadzenie takich procedur.
- (11) Przepisy prawa krajowego mogą stanowić przeszkodę w korzystaniu z dzieł stanowiących własność publiczną, na przykład poprzez wymóg uzyskania zezwolenia w każdym przypadku powielania dzieła. Takie przeszkody należy zidentyfikować i podjąć działania w celu ich usunięcia.
- (12) Rezolucja Rady C/162/02 z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie zachowania pamięci przyszłości – ochrona zasobów cyfrowych dla przyszłych pokoleń⁽²⁾ zawiera propozycje celów oraz głównych działań służących ochronie zasobów cyfrowych dla przyszłych pokoleń.
- Jednakże w państwach członkowskich nie istnieją obecnie żadne przejrzyste i kompleksowe koncepcje w zakresie ochrony zasobów cyfrowych. Brak takich koncepcji stanowi zagrożenie dla przetrwania zasobów cyfrowych i może skutkować utratą materiałów wytworzonych jedynie w formie cyfrowej. Opracowanie skutecznych środków ochrony zasobów cyfrowych ma dalekosiężne skutki, nie tylko dla ochrony zasobów instytucji publicznych, ale także dla każdej organizacji zobowiązanej lub pragnącej chronić zasoby cyfrowe.
- (13) Szereg państw członkowskich wprowadził lub rozważa wprowadzenie przepisów prawnych nakładających na producentów materiałów cyfrowych obowiązek wykonania jednej lub więcej kopii takiego materiału dla uprawnionego podmiotu przechowującego. Konieczna jest i powinna być wspierana skuteczna współpraca państw członkowskich w celu uniknięcia zbytniego zróżnicowania zasad dotyczących egzemplarza obowiązkowego w przypadku materiałów cyfrowych.
- (14) Tak zwany „web-harvesting” jest nową techniką gromadzenia materiałów w Internecie na potrzeby ochrony zasobów cyfrowych. Polega ona na aktywnym gromadzeniu materiałów przez uprawnione instytucje, zamiast czekania na przekazanie ich do przechowania, co pozwala na zminimalizowanie obciążeń administracyjnych dla producentów materiałów cyfrowych; prawodawstwo krajowe powinno więc dopuszczać taką technikę,

NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

Digitalizacja i udostępnienie w Internecie

- 1) gromadziły informacje o trwającej i planowanej digitalizacji książek, czasopism, gazet, zdjęć, obiektów muzealnych, materiałów archiwalnych, materiałów audiowizualnych (zwanych dalej „dorobkiem kulturowym”) oraz sporządzały przeglądy poświęcone takiej digitalizacji w celu uniknięcia powielania działań oraz wspierania współpracy i synergii na szczeblu europejskim;
- 2) określiły cele ilościowe dla digitalizacji materiałów analogowych znajdujących się w archiwach, bibliotekach i muzeach, ze wskazaniem oczekiwanego wzrostu ilości zasobów cyfrowych, które mogłyby stanowić część europejskiej biblioteki cyfrowej, a także wskazaniem środków budżetowych przyznanych przez władze publiczne;
- 3) wspierały partnerstwo między instytucjami kulturalnymi a sektorem prywatnym w celu tworzenia nowych sposobów finansowania digitalizacji dorobku kulturowego;
- 4) tworzyły duże ośrodki digitalizacji i zapewniały ich funkcjonowanie, jako element ośrodków kompetencji na rzecz rozwoju digitalizacji w Europie lub w ścisłej współpracy z nimi;

⁽¹⁾ Dz.U. L 167 z 22.6.2001, str. 10.

⁽²⁾ Dz.U. C 162 z 6.7.2002, str. 4.

- 5) wspierały utworzenie europejskiej biblioteki cyfrowej w postaci wielojęzycznego wspólnego punktu dostępu to rozproszonych – to znaczy znajdujących się w różnych miejscach i należących do różnych podmiotów – zasobów kulturowych Europy w formie cyfrowej poprzez:
- a) zachęcanie instytucji kulturalnych oraz wydawców i innych właścicieli praw do udostępniania ich zasobów cyfrowych w wyszukiwarce europejskiej biblioteki cyfrowej,
 - b) zapewnienie stosowania wspólnych standardów digitalizacji przez instytucje kulturalne i – jeśli dotyczy – podmioty prywatne w celu zagwarantowania interoperacyjności zasobów cyfrowych na szczeblu europejskim oraz ułatwienia wyszukiwania w różnych językach;
- 6) ulepszały warunki ramowe dla digitalizacji i udostępnienia w Internecie dorobku kulturowego poprzez:
- a) stworzenie procedur ułatwiających wykorzystanie dzieł osieroconych, po konsultacji z zainteresowanymi stronami,
 - b) ustanowienie lub wspieranie procedur, na zasadzie dobrowolności, ułatwiających korzystanie z dzieł, których nakład został wyczerpany, lub które nie są już rozprowadzane, po konsultacji z zainteresowanymi stronami,
 - c) wspieranie dostępności list znanych dzieł osieroconych oraz dzieł stanowiących własność publiczną,
 - d) identyfikowanie przepisów prawnych stanowiących przeszkodę dla udostępnienia w Internecie i późniejszego wykorzystania dorobku kulturowego stanowiącego własność publiczną oraz podejmowanie działań w celu eliminacji tych przeszkód;
- a) opisują podejście organizacyjne, precyzują zadania i kompetencje zaangażowanych stron oraz przypisane środki,
- b) zawierają konkretne plany działania, z których wynikają cele oraz harmonogram ich realizacji;
- 8) wymieniały się informacjami na temat strategii i planów działania;
- 9) wprowadziły zapisy do prawa krajowego pozwalające na wielokrotne powielanie oraz zmianę formatu i/lub nośnika dorobku kulturowego przez instytucje publiczne w celu ochrony zasobów cyfrowych, zgodnie ze wspólnotowymi i międzynarodowymi przepisami w zakresie ochrony własności intelektualnej;
- 10) podczas określania zasad i procedur przekazywania egzemplarza obowiązkowego w przypadku materiałów powstałych w formie cyfrowej – uwzględniały sytuację w innych państwach członkowskich w celu uniknięcia nadmiernych rozbieżności w tych zasadach;
- 11) wprowadziły zapisy do prawa krajowego służące ochronie zasobów internetowych przez uprawnione instytucje za pomocą technik gromadzenia materiałów w Internecie takich jak „web-harvesting”, zgodnie ze wspólnotowymi i międzynarodowymi przepisami w zakresie ochrony własności intelektualnej;

Dalsze kroki

- 12) przekazywały informację do Komisji – po 18 miesiącach od publikacji niniejszego zalecenia w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, a następnie co dwa lata – na temat działań podjętych w odpowiedzi na niniejsze zalecenie.

Sporządzono w Brukseli, dnia 24 sierpnia 2006 r.

Ochrona zasobów cyfrowych

- 7) określiły krajowe strategie na rzecz długoterminowej ochrony zasobów cyfrowych i dostępu do nich przy pełnym poszanowaniu praw autorskich, które:

W imieniu Komisji

Viviane REDING

Członek Komisji